

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

**EL POETA TORTOSÍ
GERARD VERGÉS
HA SIGUT UN DELS
MILLORS
TRADUCTORS
DELS SONETS DE
WILLIAM
SHAKESPEARE AL
CATALÀ. ADESIARA
ELS REEDITA
DESPRÉS D'ANYS
D'ESTAR
DESCATALOGATS,
AMB UN EPÍLEG DE
D. SAM ABRAMS**

“Dins el claustre tendríssim del meu pit”

JORDI
LLAVINA

Sempre m'ha sorprès una beneïda coincidència que emparenta dos poetes fonamentals de la tradició occidental: William Shakespeare i Konstandinos Kavafis. El magne corpus dels sonets de l'anglès –dividit en els dos cicles corresponents als dos destinataris: el de l'amant i el de l'amiga– suma 154 peces. Exactament les mateixes que hem de considerar canòniques en el cas de l'obra del grec. Deu tractar-se d'una mera casualitat, esclar. Però és que l'un i l'altre, amb tres segles de diferència, són dues veus clàssiques també, entre altres raons, pel tractament que van fer, al seu temps, de la vivència i de la raó amorosa.

Rellegint els sonets shakespearis en l'excel·lent traducció de Gerard Vergés (Tortosa, 1931-2014), publicada per primera vegada l'any 1993 per Columna, m'adono de l'extrema varietat psicològica que representen, i no puc sinó restar-ne admirat. Per la

seva banda, em fa l'efecte que Kavafis és el primer poeta que reïx a dir la intimitat amorosa d'una manera inequívocament moderna, que no ha deixat d'influir en la posteritat. ¿Algú pot arribar a concebre, entre un miler d'exemples més, *Cambrà de la tardor*, de Gabriel Ferrater, posem per cas, sense el mestratge del poeta grec?

Soc aficionat a llegir i comparar traduccions dels sonets shakespearis en llengües diverses, i, en català, la de Vergés és la meua preferida. Com assegura D. Sam Abrams en el seu esplèndid epíleg, el poeta de Tortosa va aconseguir “produir un text en català que fos clarament modern i que, al mateix temps, tingués un cert regust o dring d'època”. El primer, i més just, que se'n pot afirmar és que els cèlebres sonets anglesos, en versió seva, sembla que hagin estat escrits, ras i curt, en la llengua d'Ausiàs March.

L'urpa del temps

Shakespeare va desenvolupant i reforçant al llarg del seu cançoner un

**TOTS ELS
SONETS
WILLIAM
SHAKESPEARE**
ADESIARA
TRADUCCIÓ DE
GERARD VERGÉS
386 PÀG. / 22 €

seguit d'idees força. Algunes són de tradició medieval: el debat entre els ulls i el cor (entre l'aprehensió de la bellesa i la de la veritat). Una altra es concreta en el prec, tan repetit, perquè el jove amant procreï (cal que perpetui la bellesa que li és natural). La urpada del temps és impietosa: però, per això, roman el vers de l'amic, més ferm que el marbre. Quants de versos, sobretot continguts en el díptic final, no proclamen que, quan la gràcia física del noi es marceixi, la poesia en continuarà servant el record, en el seu esclat incomparable!: “Talment, quan la bellesa hagueu perdut, / exhalarà el meu vers vostra virtut”. Amb els sonets dedicats a la *dark lady*, es fa un pas més en la complexitat (és ella qui ha pertorbat l'amic!): “L'he perdut, i som teus”. (Per cert, adverteixo que J.V. Foix es podria haver emmirallat en el sonet XLIII per a la composició d'un dels seus poemes més coneguts. És el que, en la traducció de Vergés, comença: “És quan acluco els ulls que hi veig més clar”).

Per acabar, apuntaré tres casos que, de cara a pròximes edicions, caldria esmenar (tots tres estaven bé en l'edició de Columna). En dos d'ells, hi manca una paraula (la que he destacat amb la cursiva): “no han de ser els sols del món *més* que el del cel”, sonet XXXIII; i, en el LXXXII, “frases que en certs autors són *sols* l'excusa”. En un altre sentit, en el sonet LIII la recta accentuació, des del punt de vista etimològic, d'*Hèlena* desfà el ritme del vers, tot provocant un accent del tot estrany a la cinquena síl·laba. Retrets menors que salten a la vista –més ben dit, a l'oïda!–, perquè la traducció de Vergés és, també, un goig plenament musical. ♦♦

**VERSIONATS
PER GERARD
VERGÉS,
ELS SONETS
DE SHAKESPEARE
SEMBLA
QUE HAGIN
ESTAT
ESCRITS,
RAS I CURT,
EN LA
LLENGUA
D'AUSIÀS
MARCH**

WIKIPEDIA

Avançar-se al futur

MARINA
ESPASA

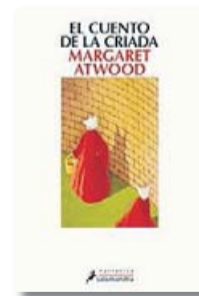
Rescatar un llibre del 1985 pot ser un gest de respecte cap a l'autora o una expressió de la voluntat de reivindicar-la, però també pot contenir un percentatge d'oportunisme, sobretot si se n'acaba d'estrenar una sèrie de televisió amb èxit. El destí de les traduccions espanyoles i catalanes de l'obra de Margaret Atwood (Ottawa, 1939) ha estat força tortuós: l'han publicada més de quinze editorials diferents, de les més exquisites a les més enfocades al “gènere” (i aquí no parlem de feminisme). Aquesta dispersió no ha ajudat a donar prestigi ni lectors a l'autora. Cal dir que els relats llargs de *Por últi-*

mo, el corazón, el seu llibre més recent, també publicat per Salamandra, són esplèndids. De debò. És per això que *El cuento de la criada* és una mica decebedora: s'hi nota una diferència substancial tant pel que fa a la capacitat d'elaborar personatges o ambients com en el grau de complexitat dels plantejaments, que són una mica senzills i maniqueus. Per no parlar d'un to un pèl ensucrat: “*Pensábamos que teníamos problemas. ¿Cómo íbamos a saber que éramos felices?*” Senyora Atwood: *you can do better than that*.

Però anem als fets, o al text: la novel·la és una distopia futurista que té el mèrit innegable d'haver-

se avançat, i molt, a fets que avui trobaríem tòpics si sorgissin de la ploma d'un escriptor amb fantasia. Els Estats Units, després d'un atemptat de terrorisme islàmic, s'han convertit en una teocràcia que es rebateja com a Gilead, un nom de resonàncies bíbliques. Aquest nou estat retira tots els drets civils a les dones, que queden recloses en cases o Colònies tòxiques i classificades

en categories segons la seva edat i grau de fertilitat, un dels problemes més grossos del món distòpic imaginat per Atwood. Una mica com el que passava a la pel·lícula *Children of men*, que era una adaptació d'una novel·la de

**EL CUENTO
DE LA CRIADA**
MARGARET
ATWOOD
SALAMANDRA
TRAD. ELSA MATEO
416 PÀG. / 19 €

P.D. James: no és estrany que les escriptores facin èmfasi en aquesta qüestió. Tota la novel·la està narrada des del punt de vista d'una de les “criades”, que l'explica a algú que no sabem mai qui és: un auditori, un lector del futur? El més certat és aquest to oral i aquesta poca fiabilitat de la narradora, que no permet mai que el lector s'acomodi del tot. L'adaptació televisiva ha fet bé de posar una veu en off per no traïr aquest efecte. El més interessant, potser, n'és la lectura sociològica: ¿d'on surt el grau de puritanisme extrem que domina l'estat fictici de Gilead? Per què sempre és el control de la part femenina de la població el que dona la clau del poder? Per trobar-hi respostes, o si més no hipòtesis, cal llegir el llibre. ♦♦